

STORA HÄLSINGEGÅRDARS VÄG

Gårdar och soldattorp i Roteberg

ROTEBERG ÄR EN TYPISK BONDBY med mycket gamla anor som på senare år kompletterats med ny och modern bebyggelse. Byn ligger på sidsidan av dalen med åkrar och ängar ned mot sjön Ullungen. Gårdarna är placerade som ett pärlband i skogsbrynet i norr. Roteberg är en långsträckt by med Östra Roteberg, Mellanbyn och Västra Roteberg. Sedan 1900-talets början har byns centrum legat vid affären med storgårdarna Pallas, Uddas, Prans, Lassa, Lill Svens och Svens Ollas

Vägen slingrar sig längs den långsträckta byn.

runt omkring. Innan skiftet låg centrum vid gården Backa och den stora Backastenen där västra Roteberg tar vid.

Bakom gårdarna växte utanvidsbebyggelsen fram, där hantverkare och indelta soldater hade sina gårdar. Gårdsnamn som Skomakra, Glasmästars, Skräddarns, Smens, Raska, Karpa, Springs skvallrar om det. Även dessa gårdar är utifrån ett allmänt perspektiv stora.

I en förteckning över de mest besuttna gårdarna i landskapet från år 1276 finns en gård i Roteberg med, men först under mitten av 1500-talet kan gårdarnas historia mer tydligt följas. År 1542 fanns 14 namngivna gårdar i Roteberg. Från den tiden kan också släktleden vid gårdarna härledas. Gården Pallas har i rakt nedstigande led gått från far till son från 1575. I finrummet hänger släktdiplomet som vid så många

De stora gårdarna med sina uthus avlöser varandra.

Släktdiplomet och den stora hälsingegården Pallas.

andra gårdar för att befästa släktens och gårdens samhörighet. Den äldst bevarade byggnaden i byn tillhör samma gård. Det är ett härbre från 1690-tal. Gårdarna bär ofta namn efter den bonde som tidigt präglade gården. Pallas, Svens Ollas, Ersk-Ols, Lassas är exempel på det.

Vid flera gårdar finns många gamla handlingar bevarade. Vid gården Svens Ollas har man dessutom haft intresse för både gårdens och byns historia. Genom de gamla handlingarna kan det forna livet på gården återspeglas. I korta ordalag skildras John och Sigrids hårda liv, kring 1700-talets mitt: »Sigrid; döpt, lärt försvarligt sin kristendom, var en tid ute och tjänade, gift vid fyllda 39 år, hade två söner som båda dogo unga, var till lefnaden stilla och saktmodig, led av hosta och tungt bröst och dog 16 mars 1772. John; var en tid ute och tjänade, var en huld fader, förde en stilla och berömlig lefnad, fick en hastig död genom drunkning ...«

Fäbodarna

I norr och väster sträcker sig det stora skogslandet och där inom en radie på 2–3 mil ligger byns fäbodmarker. Hit vallades djuren sommartid för bete och här tillverkades ost, mes-

Fäbojantör med kor och getter vid Väsbo fäbodlar kring 1920.

smör och smör. Vid det välbevarade Väsbo fäbodlar, som ingår i ett föreslaget världsarv, hålls markerna ännu öppna med betande djur.

Lim-Johan

Johan Erik Olsson (1865–1944) var hans rätta namn. Han blev efter sin död erkänd som en av landets, ja kanske världens, främsta naivister. Han levde i byarna kring Ovanåker med undantag från några år på hospitalet i Uppsala. I Roteberg arbetade han som dräng. Orden »Johan Erik Olsson ifrån Nybo uti Voxna« lämnade han som ett visitkort efter sig på en av väggarna i gården Pallas vid sekelskiftet 1900.

»Kungajakt« och andra målningar av Lim-Johan finns på Edsbyns museum.

 <p>WWW.STORAHALSINGEGARDARSVAG.SE Alfa och Edsbyns Turistbyrå tfn 0271-556 61</p>	<p>TURISTSKYLTADE HÄLSINGEGÅRDAR I OVANÅKER</p> <p>ÖL-ANDERS 0271-556 61</p> <p>LÖKA 0271-556 49</p> <p>MÄRTES 0271-205 81</p> <p>TEXT: INGEBELL TENGVALL FOTO: LARS LÖV GRAFISK FORM: JOHN SANDSTRÖM</p>
	